

ปรัชญาและหลักของการวิจัย

รายวิชา 218398 รเบียบวิธีวิจัย

วันพุธที่ 11 กุมภาพันธ์ 2562 เวลา 15.00-17.00 น.

ณ ห้อง HU4308 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

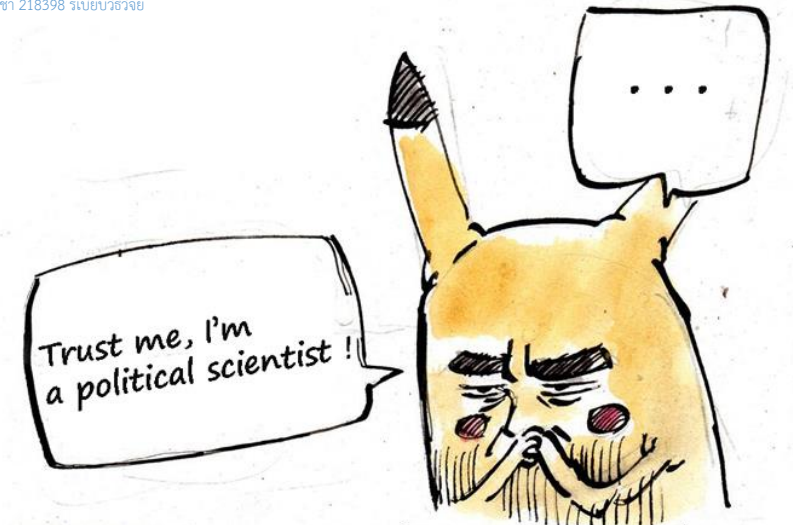
ภูวิน บุนยaveจชีวิน

สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

E-mail: pw6@tu.ac.th

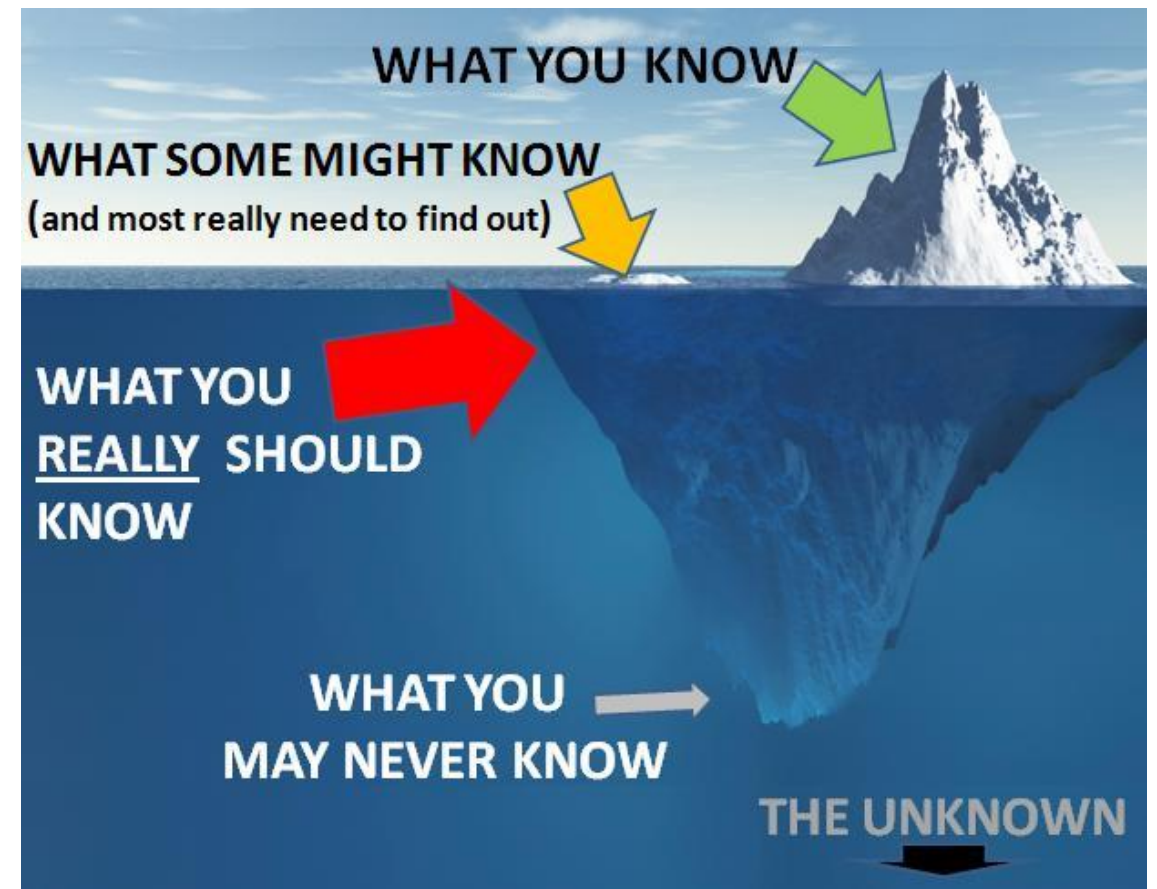
Website: <http://www.pbunyavejchewin.com>

รายวิชา 218398 รเบียบวิธีวิจัย

หัวข้อบรรยาย

- หัวข้อที่ 1: การวิจัยคืออะไร?
- หัวข้อที่ 2: แนวคิดหลักของการวิจัยทางสังคม

จุดประสงค์ของการศึกษา/วิจัยทางสังคมศาสตร์

- จุดประสงค์ (purposes) ของการศึกษาด้านสังคมศาสตร์ 2 แบบแผนทางปัญญา ในการบอกเล่าเรื่องราวและเลือกใช้ทฤษฎี ได้แก่
 1. การเล่าเรื่องราวจากภายนอก (outside story) ซึ่งวางอยู่บนฐานของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (natural science) เพื่อ “อธิบาย” (explain) การทำงานของธรรมชาติ และมองว่ามนุษย์และปริณทลของมนุษย์ เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ จุดประสงค์ตามแบบแผนนี้ เรียกว่า “การอธิบาย” (explaining)
 2. การเล่าเรื่องราวจากภายใน (inside story) ซึ่งวางอยู่บนฐานของความคิดว่าด้วยประวัติศาสตร์ และการบันทึกหน้าประวัติศาสตร์จากภายใน เพื่อ “ทำความเข้าใจ” (understand) ระบบความเชื่อความหมายของเหตุการณ์ จุดประสงค์ตามแบบแผนนี้ เรียกว่า “การทำความเข้าใจ” (understanding)

จุดประสงค์ของการศึกษา/วิจัยทางสังคมศาสตร์

- เรื่องราวจากภายใน (inside story) : คนทั่วไปมักคุ้นชินลักษณะของเรื่องราวจากภายในมากกว่า ตัวอย่างเช่น สื่อมักนำเสนอเรื่องราวของ ir ว่าเป็นการพบปะระหว่างผู้นำประเทศ และเน้นบทบาทและการกระทำของผู้นำเหล่านั้น เช่น ภาพการหารือระหว่างประธานาธิบดี Bush กับ ประธานาธิบดี Gorbachev ในฐานะความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกา กับ สหภาพโซเวียต ในช่วงปลายของสงครามเย็น
- การนำเสนอของสื่อจึงสร้างภาพว่าการต่างประเทศของรัฐเป็นเรื่องตัวบุคคล และสะท้อนว่าผู้นำ คือ ตัวแสดงหลัก ของ ir ดังเห็นได้จากการอ้างอิงสุนทรพจน์ และหนังสือชีวประวัติของผู้นำประกอบการรายงานข่าว เพื่อประติดประต่อความคิดและเหตุผลของผู้นำ เบื้องหลังการตัดสินใจ ในเหตุการณ์ต่าง ๆ

จุดประสงค์ของการศึกษา/วิจัยทางสังคมศาสตร์

- การเล่าเรื่องราวนาฏกรรม (drama) ระหว่างผู้นำโลกมักโน้มน้าวผู้รับสารทั่วไปได้ง่ายกว่าการนำเสนอการวิเคราะห์ อย่างไรก็ตาม การนำเสนอภาพของปรากฏการณ์ ในฐานะความคิด มุมมอง และการกระทำของตัวบุคคล (ผู้นำ) นั้น ย่อมไม่เพียงพอ และเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของเรื่องราวทั้งหมด
- “การทำความเข้าใจ” จำต้องค้นหาให้ได้ว่าตัวแสดงต่าง ๆ นิยามประเด็นปัญหาและทางเลือกที่มีอยู่อย่างไร มีความคิด ความเชื่ออย่างไรต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และวางแผนอะไรให้การต่าง ๆ บรรลุเป้าหมาย
- “การทำความเข้าใจ” จึงต้องทำให้ภาพวิสัยทัศน์ของตัวแสดงมีความชัดเจน และชี้ให้เห็นเหตุผลสำคัญที่อยู่เบื้องหลัง รวมทั้งความหมายที่แท้จริงของการนั้น ๆ

จุดประสงค์ของการศึกษา/วิจัยทางสังคมศาสตร์

- การเล่าเรื่องราวจากภายใน / การทำความเข้าใจ เชื่อว่า “ปัจเจกบุคคล (individual) เป็นผู้เขียนประวัติศาสตร์”
- การศึกษาปรากฏการณ์ จึงต้องเริ่มต้นจากการทำความเข้าใจความปรารถนาและระบบความเชื่อความหมายของปัจเจกบุคคล รวมถึงการตีความเหตุการณ์ที่อุบัติขึ้น พร้อมเหตุผลประกอบ
- อย่างไรก็ตาม ความปรารถนา ระบบความเชื่อความหมาย และเหตุผล ก็อาจเกิดจากปัจจัยภายนอก ได้เช่นกัน กล่าวอีกนัยหนึ่ง สิ่งเหล่านี้อาจไม่ใช่ตัวแปรต้น (independent variable) หากแต่เป็นปัจจัยแทรกซ้อน (intervening variable) ก็ได้

จุดประสงค์ของการศึกษา/วิจัยทางสังคมศาสตร์

- เรื่องราวจากภายนอก (outside story) : การพิจารณาจากภายนอกเพื่ออธิบายพฤติกรรม มีที่มาจากวิธีการของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ คือ การค้นหาสาเหตุ (cause)
- การอธิบายเหตุการณ์ หรือ การของรัฐ จึงเป็นการค้นหาสาเหตุที่ทำให้เกิดการต่าง ๆ เหล่านั้น อย่างไรก็ตาม ธรรมชาติของปัจจัยภาพ หรือ ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล (causality) และการนิยามสาเหตุ ยังคงเป็นที่ถกเถียง
- อย่างไรก็ตาม ในเบื้องต้น แบบแผนทางปัญญานี้ เชื่อว่า เหตุการณ์ต่าง ๆ ถูกควบคุมโดยกฎธรรมชาติ (law of nature) ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ได้กับ เหตุการณ์คล้ายคลึงกัน ที่เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขที่เหมือนกัน
- วิทยาศาสตร์ก้าวหน้าไปด้วยการศึกษาว่า ความคล้ายคลึง (similarities) ไตที่เป็นลักษณะสำคัญของการที่เกิดขึ้นต่อมา

จุดประสงค์ของการศึกษา/วิจัยทางสังคมศาสตร์

- วิทยาศาสตร์จึงอธิบายเหตุการณ์เฉพาะด้วยการค้นหาลักษณะทั่วไป และทำให้เป็นส่วนหนึ่งภายใต้การทำงานของกฎ
- ความคิดที่ว่า “สาเหตุทำให้ผลเกิดขึ้น” จึงบอกเป็นนัยว่า “การค้นหาสาเหตุ คือ การที่จะแสดงให้เห็นว่าเพราะเหตุใดผลจึงต้องเกิดขึ้น อย่างที่ได้เกิดขึ้นนั้น”
- ลักษณะเช่นนี้ จึงเท่ากับว่า ระบบความเชื่อความหมาย หรือ ความปรารถนา ของปัจเจกบุคคล ไม่ได้มีความหมายเท่าใดนัก
- การเล่าเรื่องราวจากภายนอกในระดับเข้มข้น อรรถาธิบายว่า “พฤติกรรม (behavior) เกิดขึ้นจากระบบของแรงบังคับ (system of forces) หรือ โครงสร้าง (structure) ซึ่งอยู่ภายนอกความรู้สึกนึกคิดของตัวแสดง”

จุดประสงค์ของการศึกษา/วิจัยทางสังคมศาสตร์

- ในแง่นี้ ภาพการหารือระหว่างประธานาธิบดี Bush และประธานาธิบดี Gorbachev จึงไม่สามารถลดทอนให้เป็นเพียงเรื่องของบุคลิกลักษณะและระบบความคิดความเชื่อของปัจเจกบุคคล ในทางตรงกันข้าม การที่ตัวแสดง (ผู้นำทั้งสอง) ตัดสินใจเลือกการหารือ นั้น เป็นเพียงภาพตัวแทนของแรงบังคับจากระบบ หรือ โครงสร้าง ซึ่งทำให้ตัวแสดงมีพฤติกรรมในลักษณะที่เกิดขึ้น และพฤติกรรม (การตัดสินใจพบปะหารือ) นั้น เป็นสิ่งที่สามารถคาดการณ์ว่าจะเกิดขึ้นล่วงหน้าได้

จุดประสงค์ของการศึกษา/วิจัยทางสังคมศาสตร์

- การเล่าเรื่องราวจากภายนอก / การอธิบาย ซึ่งสะท้อนผ่านทฤษฎีที่คำอธิบาย (explanation) เน้นแรงบังคับเชิงระบบ (systematic forces) หรือ โครงสร้างภายนอก (external structure) เรียกว่า แนวคิดองค์รวมนิยม (holism) หรือ อาจเรียกกว้าง ๆ ว่า แบบแผนวิทยาศาสตร์ (scientific tradition)
- การเล่าเรื่องราวจากภายใน / การทำความเข้าใจ ซึ่งสะท้อนผ่านทฤษฎีที่เน้นตัวแสดงในฐานะอำนาจชอบธรรมสุดท้าย (final authority) เรียกว่า แนวคิดปัจเจกนิยม (individualism) หรือ อาจเรียกกว้าง ๆ ว่า แบบแผนการตีความ (interpretative tradition)

จุดประสงค์ของการศึกษา/วิจัยทางสังคมศาสตร์

	การอธิบาย	การทำความเข้าใจ
องค์รวมนิยม	X	
ปัจเจกนิยม		Y

- กำหนดให้ X เป็นตัวแสดงตามแบบแผนวิทยาศาสตร์ และ Y เป็นตัวแสดงตามแบบแผนการตีความ
- X และ Y เป็นมนุษย์ที่มีเป้าหมายและระบบความคิดความเชื่อ และอยู่ภายใต้สถานการณ์ที่ถูกครอบด้วยโครงสร้าง
- แบบแผนวิทยาศาสตร์มุ่งความสนใจไปที่ข้อจำกัด (constraints) ต่าง ๆ ที่มีต่อการกระทำของ X
- X เป็นส่วนหนึ่งของโลกธรรมชาติ (natural world) ดังนั้น พฤติกรรมของ X สามารถคาดการณ์ได้ (predictable) เพราะเป็นผลของธรรมชาติที่ X เป็นส่วนหนึ่ง

	การอธิบาย	การทำความเข้าใจ
องค์รวมนิยม	X	
ปัจเจกนิยม		Y

- แบบแผนการตีความมุ่งความสนใจไปที่ความรู้สึกนึกคิดของ Y
- โลกของ Y เป็นโลกทางสังคม (social world) ซึ่งประกอบสร้างจากกฎเกณฑ์และระบบความเชื่อความหมาย ซึ่งทำหน้าที่
 นิยามความสัมพันธ์ในหมู่มนุษย์ที่อาศัยอยู่ร่วมกัน และสร้างเป้าหมายให้กับปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น
- โลกของ Y จำต้องมองผ่านสายตาของตัวแสดง เพราะโลกเป็นอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับว่า Y มองเห็นและตีความอย่างไร

	การอธิบาย	การทำความเข้าใจ
องค์รวมนิยม	X	
ปัจเจกนิยม		Y

- ความเป็นคู่ตรงข้ามที่สำคัญยิ่งระหว่าง X กับ Y จึงเป็น “โลก” ของตัวแสดงทั้งสอง ซึ่งต่างเป็นโลกทางสังคม
 1. สำหรับ X โลกทางสังคม มิได้แตกต่างจากส่วนอื่น ๆ ของโลกธรรมชาติเดียวกัน ดังนั้น โลกทางสังคมจึงเป็นสภาพแวดล้อม ซึ่งมีความเป็นอิสระ และสามารถคาดการณ์ได้
 2. สำหรับ Y โลกทางสังคม เป็นการประกอบสร้างของกฎเกณฑ์และระบบความเชื่อความหมาย

จุดประสงค์ของการศึกษา/วิจัยทางสังคมศาสตร์

- กล่าวโดยสรุป จุดประสงค์ (purposes) ของสังคมศาสตร์ ในการศึกษาปรากฏการณ์ มีด้วยกัน 2 แบบแผน ได้แก่
 1. การอธิบาย (การเล่าเรื่องราวจากภายนอก) ซึ่งใช้แนวการศึกษา (approach) แบบวิทยาศาสตร์ เป็นการค้นหาว่าอะไรคือสาเหตุของเหตุการณ์เฉพาะ ในการยืนยันว่าปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งทำให้เกิดผลปรากฏในลักษณะนั้น ๆ จำทดสอบกับกรณีศึกษาจำนวนมาก เพื่อให้แน่ใจว่าปัจจัยนั้นเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดผลดังกล่าวจริง ไม่ได้เป็นเพียงเหตุบังเอิญดังนั้น จุดประสงค์ของการอธิบาย จึงเป็นการสร้างและทดสอบสมมติฐาน เช่น “ความเปลี่ยนแปลงใน X นำไปสู่ผลลัพธ์ Y ทั้งนี้ ด้วยการทดสอบกับกรณีต่าง ๆ ที่มีความคล้ายคลึงกัน

จุดประสงค์ของการศึกษา/วิจัยทางสังคมศาสตร์

2. การทำความเข้าใจ (การเล่าเรื่องราวจากภายใน) ซึ่งใช้แนวการศึกษาแบบการตีความ เป็นการค้นหาความหมายของเหตุการณ์เฉพาะ (ในบางครั้งรวมถึงการค้นหาสาเหตุ แต่ไม่ใช่ในเชิงปัจจัยภาพ)
ดังนั้น จุดประสงค์ของการทำความเข้าใจ จึงเป็นการพินิจเหตุการณ์ที่เฉพาะเจาะจง หรือ การใดการหนึ่ง ด้วยการสืบค้นประวัติศาสตร์อย่างละเอียด เพื่อค้นหาเรื่องราว (narrative) ซึ่งอำนวยความสะดวกเข้าใจบ่อเกิด วิวัฒนาการ และผลกระทบที่ตามมาของเหตุการณ์เฉพาะนั้น ๆ

หัวข้อที่ 1: การวิจัยคืออะไร?

รายวิชา 218398 ระเบียบวิธีวิจัย

ความหมายของการวิจัย

- การวิจัย (research) หมายถึง “กระบวนการของการค้นคว้าเพื่อตอบคำถามอย่างเป็นระบบ” (process of systematic inquiry) โดยมีลักษณะเฉพาะ คือ
 - ดำเนินการโดยมีวัตถุประสงค์ (purpose) และเป้าหมาย (goal) ที่ชัดเจน
 - ดำเนินการเพื่อตอบคำถามที่เฉพาะเจาะจง (specific questions)
 - ดำเนินการอย่างเป็นระบบ ตามวิธีวิทยา และประณีต
 - นวัตกรรม (originality) / ความใหม่ (newness)

ความแตกต่างของการวิจัยทางวิชาการ

- การวิจัยทางวิชาการ (academic research) มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากการวิจัยอื่น ๆ
 - การวิจัยทางวิชาการ ให้ความสำคัญหลักที่ “ทฤษฎี” (theory) โดย
 - ทดสอบ หรือ ใช้ทฤษฎีที่มีอยู่ (การวิจัยเชิงนิรนัย / deductive research)
 - พัฒนาทฤษฎีใหม่ (การวิจัยเชิงอุปนัย / inductive research)
- การวิจัยทางวิชาการ เป็น กระบวนการที่เป็นระบบ (systematic process)
 - คำถามวิจัย (research question)
 - การทบทวนวรรณกรรม (literature review)
 - การรวบรวม หรือ สืบค้นข้อมูล (collection or discovery of information)
 - การวิเคราะห์ (analysis) หรือ ตีความ (interpretation)
 - ข้อสรุป (conclusion)

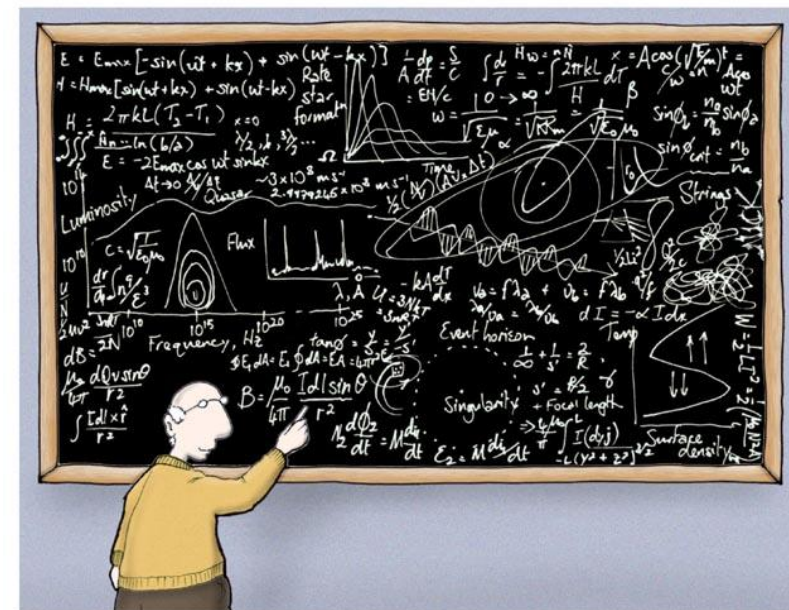
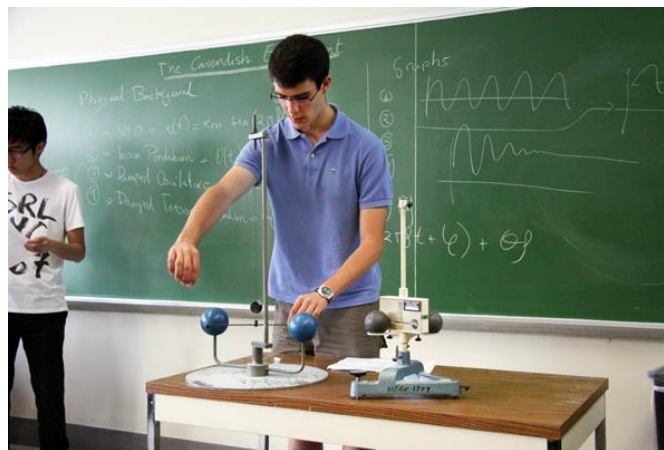
นักศึกษา ป.ตรี เรียนวิชาวิจัยไปทำไม . . . ?

- โดนบังคับ ทำเพื่อเกรด . . . (๖; ▽ ▽) ๖
- การทำวิจัยและเขียนรายงานวิจัย อาทิ การศึกษาอิสระ ปริญญานิพนธ์ เป็นเงื่อนไขการยื่นขอจบของหลายหลักสูตร (๗ • ~ ~ ~ • ๗)
- ทำให้นักศึกษามีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับโลก (ทางสังคม) มากขึ้น
- ทำให้นักศึกษาสามารถพัฒนาตนเองในทางปัญญา (intellectual)
 - สามารถทดสอบความเหมาะสมและการประยุกต์ใช้ทฤษฎีในบริบทใหม่
 - ช่วยส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดทางทฤษฎี (theoretical concept) ให้ดียิ่งขึ้น
 - พัฒนาทักษะการวิเคราะห์และการตีความ (analytical and interpretative skills)
 - เรียนรู้การออกแบบและจัดการโครงการและกระบวนการค้นคว้า

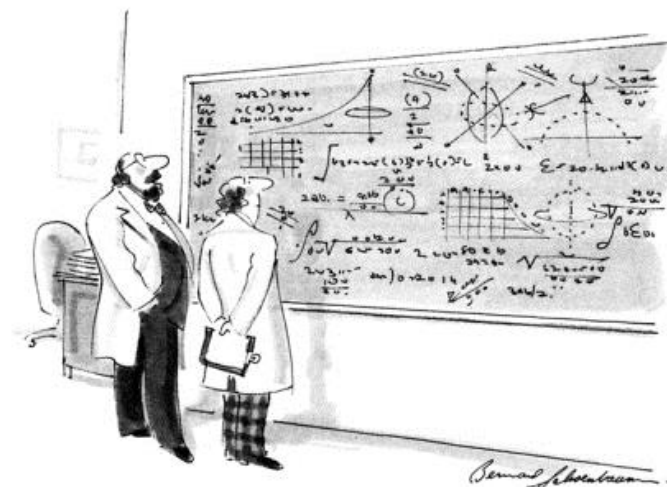
การวิจัยทางสังคม

- “การวิจัยเป็นความพยายามในการค้นหาข้อเท็จจริงใหม่ (new facts) หรือ เทียบเคียงเปรียบเทียบข้อเท็จจริงเดิม (old facts) ฯลฯ ด้วย การศึกษาอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ (scientific study)” – Oxford English Dictionary
- คำถาม : การวิจัยทางสังคม (social research) / การวิจัยทางสังคมศาสตร์ (social science research)
 - ต้องเป็นการวิจัยแบบวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (natural sciences) หรือไม่?
 - ต้องใช้วิธีการค้นคว้า (mode of inquiry) แบบเดียวกันหรือไม่?

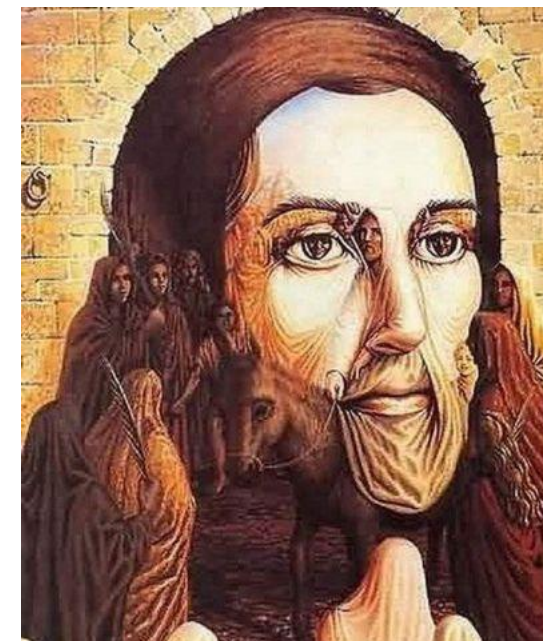
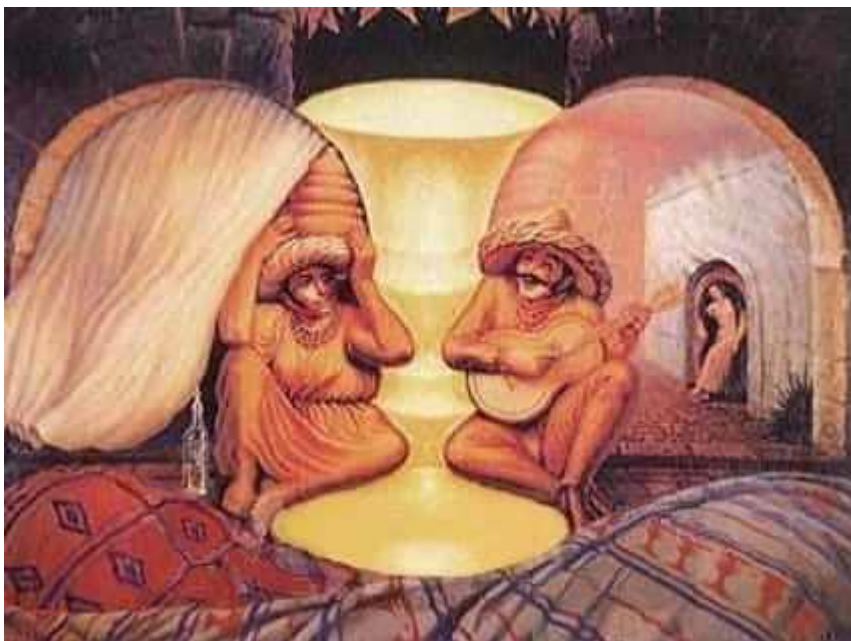

ธรรมชาติของการวิจัยทางสังคม

- การวิจัยทางสังคม(ศาสตร์) ต้องมีลักษณะเดียวกับวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (natural sciences) หรือไม่ ?
 - นักสังคมศาสตร์กระแสหลัก มองว่า จำเป็น / นักสังคมศาสตร์บางสำนัก โดยเฉพาะนักสังคมวิทยา มองว่า ไม่จำเป็น
 - โลกธรรมชาติ (natural world) กับ โลกทางสังคม (social world) แตกต่างกัน
 - การวิจัยทางสังคม อาทิ วิถีชีวิต ประเพณี ระบบความเชื่อความหมาย ของมนุษย์ แตกต่างจากวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ
 - ผู้วิจัยเป็นมนุษย์ ย่อมไม่สามารถมีทัศนคติต่อผู้อื่นอย่างเป็นกลางปราศจากอคติ ในแง่นี้ จึงไม่อาจสถาปนาข้อเท็จจริงในฐานะความจริงแท้ถาวร (fixed truth) แบบการวิจัยทางวิทยาศาสตร์

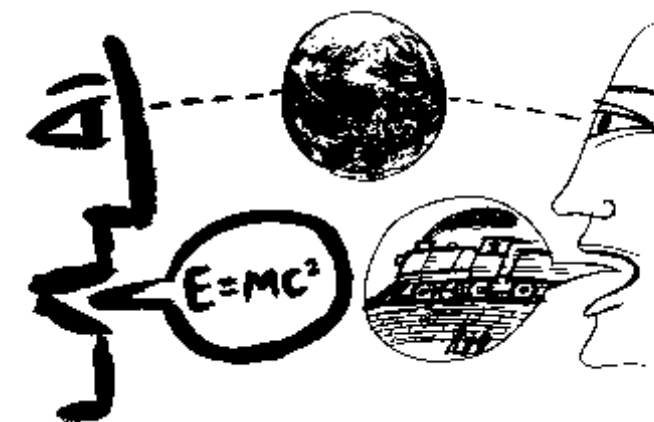
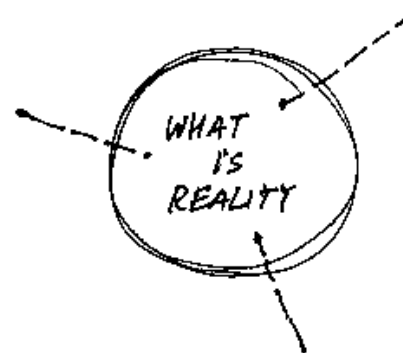
ธรรมชาติของการวิจัยทางสังคม

มายาภาพทางสายตา (optical illusion)

ธรรมชาติของการวิจัยทางสังคม

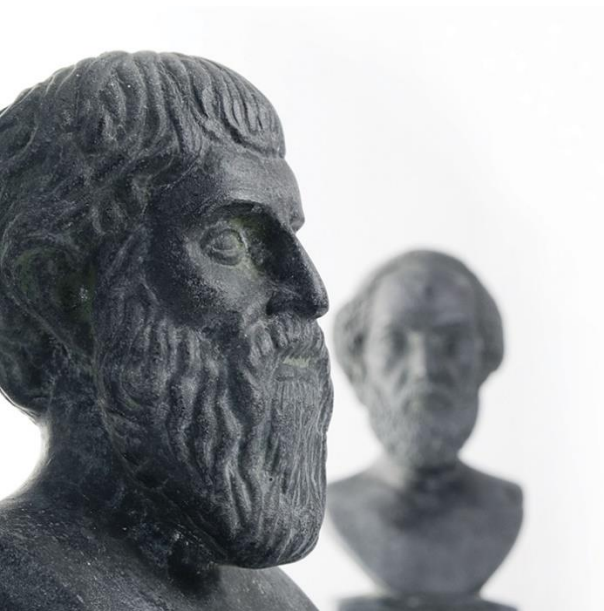
- ข้อโต้เถียงเกี่ยวกับ “ธรรมชาติ” (nature) ของการวิจัยทางสังคม มาจากตำแหน่งแห่งที่ (position) ทางภววิทยา (ontology) และญาณวิทยา (epistemology) ที่แตกต่างกัน
- ตำแหน่งแห่งที่ทางภววิทยาและญาณวิทยา ทำให้ผู้วิจัยมองโลกและความจริงทางสังคม (social reality) ต่างกัน
 - วางกรอบคำถามวิจัย
 - วางกรอบมุมมองทางทฤษฎี
 - วางกรอบแนวทางการให้เหตุผลและวิธีวิจัย
 - กำหนดข้อมูลการวิจัย

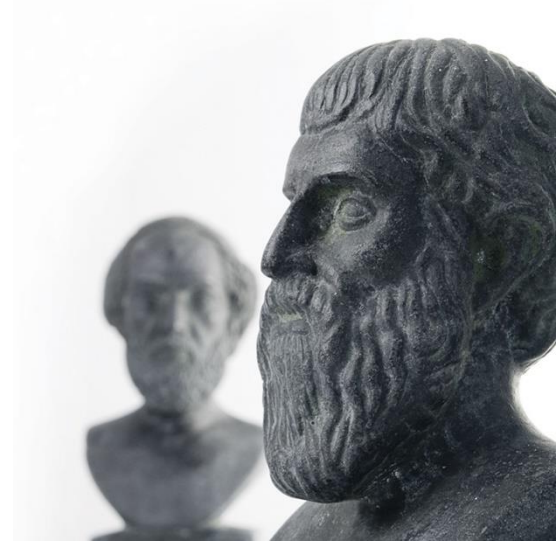
หัวข้อที่ 1: สรุปย่อ

- การวิจัย หมายถึง กระบวนการของการค้นคว้าเพื่อตอบคำถามอย่างเป็นระบบ
- การวิจัยทางวิชาการ ให้ความสำคัญหลักที่ทฤษฎี และมีกระบวนการที่เป็นระบบ โดยเริ่มที่ คำถามวิจัย
- การเรียนวิชาวิจัย จะช่วยให้นักศึกษามีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับโลก (ทางสังคม) มากขึ้น
- การวิจัยโลกทางสังคมควรใช้วิธีการค้นคว้าแบบเดียวกับการวิจัยโลกธรรมชาติหรือไม่
- ธรรมชาติของการวิจัยทางสังคมขึ้นอยู่กับรากฐานทางปรัชญาที่ผู้วิจัยยอมรับนับถือ

หัวข้อที่ 2: ปรัชญาและหลักของการวิจัย

รายวิชา 218398 เรียบวิธีวิจัย

ปรัชญาและหลักของการวิจัย

- ความหมายของคำศัพท์ (terminology) ของกระบวนการวิจัยทางสังคม (ภาววิทยา ญาณวิทยา วิธีวิทยา วิธีวิจัย และข้อมูล)
- แนวคิดหลักของการวิจัยทางสังคม (ภาววิทยา ญาณวิทยา วิธีวิทยา วิธีวิจัย และข้อมูล)
- ความสัมพันธ์ของแนวคิดหลักที่มีทิศทางโดยตรงและสอดคล้องกัน
- แนวคิดเรื่องปัจจัยภาพ / ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล

ภววิทยา (ontology)

- ภววิทยาเป็นจุดเริ่มต้นของทุกการวิจัย ซึ่งจะกำหนดญาณวิทยาและวิธีวิทยาที่จะตามมา
- ภววิทยา = การศึกษา ธรรมชาติของการดำรงอยู่ (being)
- สมมุติฐานของภววิทยา
 - ธรรมชาติของความจริงทางสังคม (social reality) ที่สามารถค้นหาตรวจสอบได้
 - ความเชื่อที่ว่าอะไรดำรงอยู่จริง / ความเชื่อที่ว่าจริง
 - อะไรคือสิ่งที่เราอาจรู้ได้
- ตำแหน่งแห่งที่ทางภววิทยา (ontological position)
 - อะไรคือสิ่งที่นักวิจัยคิดว่าสามารถวิจัยได้

วัตถุนิยม (objectivism) และ สร้างสรรค์นิยม (constructivism)

วัตถุนิยม

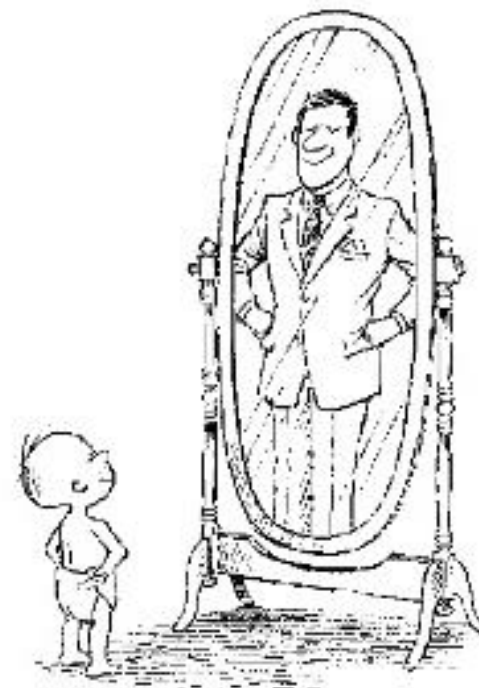
- ปรากฏการณ์ทางสังคมและความหมายของปรากฏการณ์ ดำรงอยู่อย่างเป็นอิสระ จากตัวแสดงทางสังคม
- ปรากฏการณ์ทางสังคมและความหมายของปรากฏการณ์ มีลักษณะเดียวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ ซึ่งควบคุมโดยกฎธรรมชาติที่เป็นสากล

สร้างสรรค์นิยม

- ปรากฏการณ์ทางสังคมและความหมายของปรากฏการณ์ เป็นผลของปฏิสัมพันธ์ของตัวแสดงทางสังคม ซึ่งเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ปรากฏการณ์และความหมายจึงอยู่ในภาวะที่อาจเปลี่ยนแปลงได้เสมอ

ตัวอย่าง “ผู้หญิง”

- “ผู้หญิงไม่ได้เกิดเป็นผู้หญิง แต่ผู้หญิงกลายเป็นผู้หญิง” (One is not born, but rather becomes, a woman) – Simone de Beauvoir

Bodies

ญาณวิทยา (epistemology)

- ญาณวิทยา เป็นสาขาหนึ่งของปรัชญาเกี่ยวกับเรื่อง ทฤษฎีการหาความรู้ (theory of knowledge) โดยเฉพาะวิธีการ การให้เหตุผล และ “แนวทางที่เป็นไปได้ในการได้มาซึ่งความรู้ด้วยความจริงทางสังคม”
- ญาณวิทยา
 - เราจะสามารถรู้เกี่ยวกับสิ่งที่สมมติว่าดำรงอยู่ (ความจริงทางสังคม) ได้อย่างไร
- ตำแหน่งแห่งที่ทางญาณวิทยา (epistemological position)
 - การเปลี่ยนความเชื่อที่แท้จริงเป็นความรู้
 - อะไรคือสิ่งที่นักวิจัยนับว่าเป็นความรู้ที่ได้รับการยอมรับ (acceptable knowledge)

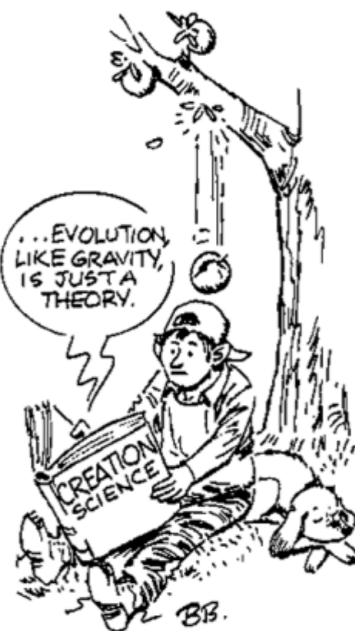
ญาณวิทยา (epistemology)

- Epistemology มาจากคำในภาษากรีก 2 คำ คือ *episteme* (knowledge / ความรู้) กับ *logos* (reason / เหตุผล)
- กระบวนการสะสมรวบรวมความรู้ (knowledge-gathering process)
- ญาณวิทยาให้ความสำคัญกับการพัฒนา “ทฤษฎี” (theory)

ญาณวิทยา (epistemology) : ทฤษฎี (theory) คืออะไร . . . ?

- ทฤษฎี คือ ข้อความ (statement) ว่าด้วยหลักทั่วไป (general principles) ของความสัมพันธ์ที่อยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์ หรือ เหตุการณ์
- ทฤษฎี อาจปรากฏในหลายรูปแบบ อาทิ กฎ (law) สมมติฐานข้อเสนอ หรือ ประพจน์ (proposition) ข้อถกเถียง (argument) และสมมติฐาน (hypothesis) เป็นต้น
- ทฤษฎีมักมีลักษณะเป็นการพรรณนา (descriptive)

ญาณวิทยา (epistemology) : ทฤษฎี (theory) คืออะไร . . . ?

- ทฤษฎีทำหน้าที่อธิบายความสัมพันธ์เชิงเหตุ (causal relations) ของปรากฏการณ์ หรือ เหตุการณ์
- สมมติฐานข้อเสนอ (proposition) = การอธิบายลักษณะทั่วไปที่ยังไม่ได้พิสูจน์
- สมมติฐาน (hypothesis) = สมมติฐานข้อเสนอเฉพาะที่ผู้วิจัยนำเสนอเพื่อทดสอบโดยการวิจัย ซึ่งอาจมาจากทฤษฎีอื่น ๆ หรือ ข้อเสนอจากการศึกษาเบื้องต้นของนักวิจัยอื่นก็ได้
- ทฤษฎีที่กล่าวไปนี้ เรียกว่า **ทฤษฎีเชิงอธิบาย (explanatory theory)**
- ทั้งนี้ ทฤษฎีวางอยู่บนฐานทางภววิทยาและญาณวิทยาที่แตกต่างกัน

ปฏิฐานนิยม (positivism) และ นัยนิยม (interpretivism)

ปฏิฐานนิยม

- ภาววิทยา – วัตถุนิยม
- ความจริงทางสังคม – เป็นระเบียบ (ordered) ภายใต้กฎสากล (universal law) พฤติกรรมของปัจเจกเป็นไปในทิศทางเดียวกัน หากอยู่ภายในภาวะแวดล้อมเดียวกัน
- วิธีการได้มาซึ่งความรู้ – วิธีการของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ เพื่อหา กฎเชิงเหตุ (causal law)

นัยนิยม

- ภาววิทยา – สร้างสรรค์นิยม
- ความจริงทางสังคม – ไม่เป็นระเบียบ ปัจเจกไม่ได้ผูกอยู่กับกฎสากลใด ๆ หากแต่ ถูกจัดวางเชิงโครงสร้างในสถาบันทางสังคม

ปฏิฐานนิยม (positivism) และ นัยนิยม (interpretivism)

ปฏิฐานนิยม

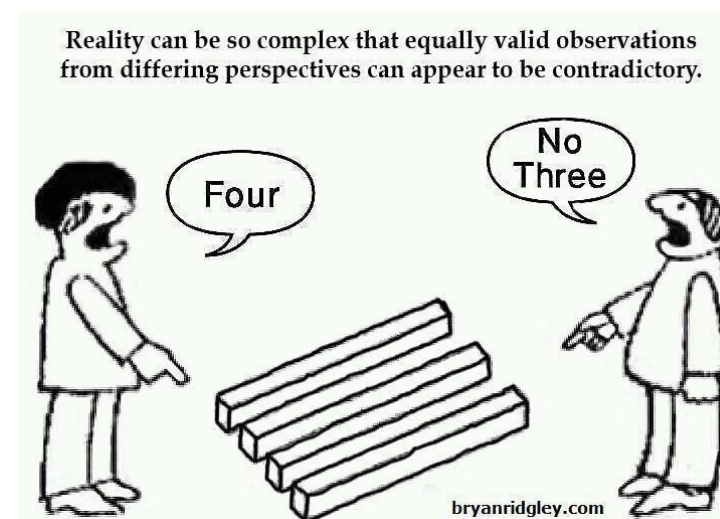
- ความรู้ที่ยอมรับ – ความเป็นวัตถุวิสัย (objectivity) เกิดจากผัสสะ (senses) ผ่านการสังเกต ทดลอง ภายใต้ภาวะเดียวกัน --> คุณค่าตัวเลข (numeric value)
- หลักพิสูจน์ว่าผิด (falsification)
- เป้าหมาย - ลักษณะทั่วไป / กฎทั่วไป

นัยนิยม

- วิธีการได้มาซึ่งความรู้ – ทำความเข้าใจความหมายทางสังคม ความเชื่อของตัวแสดง แรงจูงใจ เป้าหมาย และเหตุผล ที่นำไปสู่การกระทำทางสังคม (social action) ด้วยวิธีการการตีความ (interpretive methods)
- ความรู้ที่ยอมรับ – ระบบความเชื่อความหมายในชีวิตปกติของ subject (กลุ่มบุคคลที่ศึกษา) ที่สร้างและผลิตซ้ำความหมายของโลกทางสังคม
- เป้าหมาย – ลักษณะเฉพาะ

ปฏิฐานนิยม (positivism) และ นัยนิยม (interpretivism)

- วัตถุนิยม → ปฏิฐานนิยม
- สร้างสรรค์นิยม → นัยนิยม
- ภาววิทยาและญาณวิทยาที่แตกต่างกันทำให้นักวิจัยมองปรากฏการณ์และความหมายทางสังคมแตกต่างกัน
- ญาณวิทยาที่แตกต่างกัน → วิธีวิทยาที่ไม่เหมือนกัน

สตรีนิยม : ผู้หญิงหายไปไหนคะ . . . ?

- ภาววิทยา และ ญาณวิทยา มีผู้ชายเป็นศูนย์กลาง ไม่ได้สะท้อนประสบการณ์ของผู้หญิง
- ผู้หญิงถูกกีดกันออกจาก “เหตุผล” (reason) ด้วยการจัดว่าเป็น “อารมณ์” (emotion)
- มีที่มาจากปรัชญากรีกโบราณ Symposium ของ Plato
- สตรีนิยม ต้องการสร้างองค์ความรู้ที่มีผู้หญิงเป็นศูนย์กลาง
- “the problem that has no name”

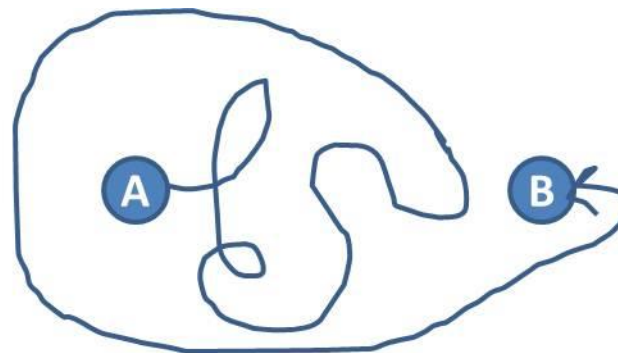

แนวคิดเรื่องปัจจัยภาพ (concept of causality)

- ปัจจัยภาพ (causality) ความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (causal relations) เป็นพื้นฐานของทฤษฎีเชิงอธิบาย
- การศึกษา สาเหตุ (causes) เพื่ออธิบายผล (effects) โดยสาเหตุและผล เรียกว่า “ตัวแปร” (variables)
 - สาเหตุ เรียกว่า ตัวแปรอิสระ หรือ ตัวแปรต้น (independent variables)
 - ผล เรียกว่า ตัวแปรตาม (dependent variables)
- สาเหตุต้องมาก่อนผลเสมอ
- ในการวิจัยทางสังคม ตัวแปรอิสระ แทนด้วย x (ภาษากรีก *xenon* แปลว่าไม่รู้) และตัวแปรตาม แทนด้วย y
 - $x \longrightarrow y$

วิธีวิทยา (methodology)

- วิธีวิทยา หมายถึง **ตรรกะของการค้นคว้า (logic of inquiry)** ตามสมมติฐานทางภววิทยาและญาณวิทยา ซึ่งกำหนดชุดของวิธีวิจัย (research methods) เทคนิควิจัย (research techniques) และวิธีปฏิบัติ (procedures)
- การแบ่งประเภทการวิจัยตามวิธีวิทยา
 - การวิจัยเชิงอุปนัย (inductive research) <-- นัยนิยม --> วิธีการเชิงคุณภาพ
 - การวิจัยเชิงนิรนัย (deductive research) <-- ปฏิฐานนิยม --> วิธีการเชิงปริมาณ

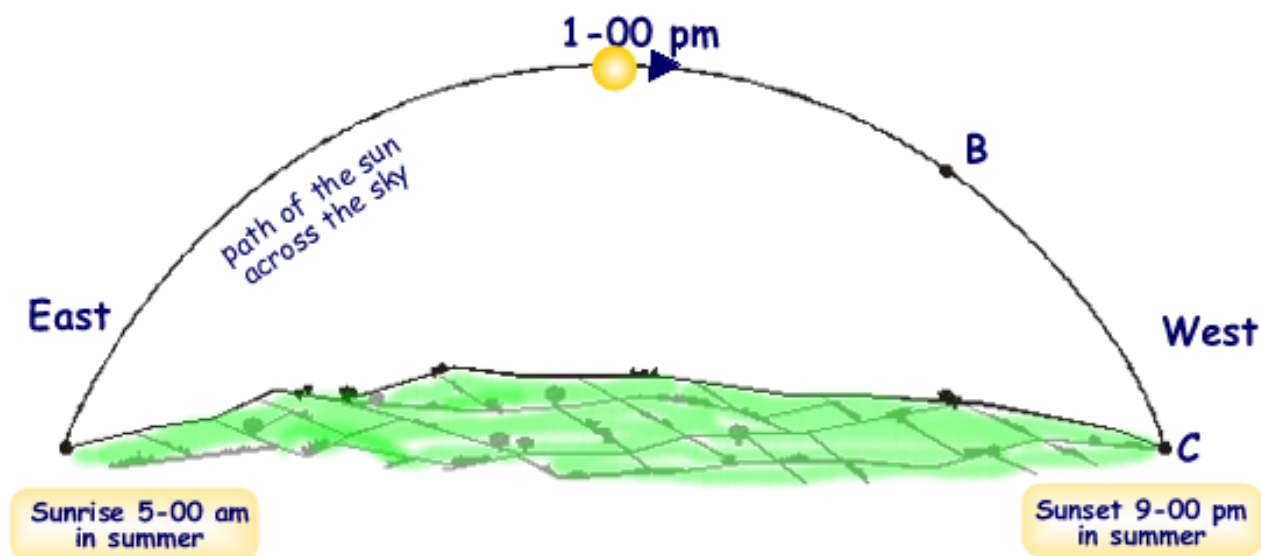
การวิจัยเชิงอุปนัย (inductive research)

- อนุมานข้อสรุป (inference) “จากลักษณะเฉพาะไปยังลักษณะทั่วไป” (from the particular to the general)
 - ควายทุกตัวที่สังเกตเป็นสีเทา
 - ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่าควายมีสีเทา
- ใช้ในการสร้างทฤษฎีอธิบายใหม่
- วิธีวิทยานี้มักใช้โดยนักสังคมวิทยา (นัยนิยม) ในการทำความเข้าใจระบบความเชื่อความหมายของ subject ผ่านพฤติกรรม โดยอาศัยวิธีการตีความ
- วิธีการเชิงคุณภาพ (qualitative methods)

การวิจัยเชิงอุปนัย (inductive research)

- ใช้ตอบคำถาม “อะไรจะเกิดขึ้นในอนาคต” (what if)
- การอนุมานข้อสรุป อยู่บนข้อตั้ง (premise) ที่ว่า อนาคตจะเกิดขึ้นเหมือนอดีตเสมอ

ตัวอย่าง กระบวนการวิจัยเชิงอุปนัย (inductive research process)

- เลือกหัวข้อ (topic)
- กำหนดคำถามวิจัย
- เก็บข้อมูล (ผ่านการสังเกตปรากฏการณ์ซ้ำ ๆ)
- ตีความข้อมูล
- พัฒนาคำอธิบายทางทฤษฎีของข้อมูล
- เก็บข้อมูลอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อทดสอบคำอธิบายขั้นต้น
- ทำกระบวนการดังกล่าวซ้ำ เพื่อหาข้อสรุป
- อาจไม่จำเป็นต้องมีสมมติฐาน

การวิจัยเชิงนิรนัย (deductive research)

- **อนุมานข้อสรุป (inference) “จากลักษณะทั่วไปไปยังลักษณะเฉพาะ”** (from the general to the particular)

- ผู้หญิงทุกคนสวย
- สุริวิภาเป็นผู้หญิง
- สุริวิภาสวย

ผู้หญิงทุกคนสวย
น้องปอยไม่ใช่ผู้หญิง
น้องปอยไม่สวย

- วิธีวิทยานี้มักใช้โดยนักสังคมศาสตร์กระแสหลัก (ปฏิฐานนิยม)
- **วิธีการเชิงปริมาณ** (quantitative methods) เช่น สถิติ
- นำทฤษฎีไปทดสอบ หรือ ประยุกต์ใช้ กับบริบทใหม่ โดยเฉพาะ ในประเทศอื่น

ตัวอย่าง กระบวนการวิจัยเชิงนิรนัย (deductive research process)

- เลือกทฤษฎี
- กำหนดคำถามวิจัย
- กำหนดสมมติฐาน
- เก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
- วิเคราะห์ข้อมูล
- สนับสนุน หรือ ไม่สนับสนุน สมมติฐาน

การวิจัยเชิงนิรนัย vs การวิจัยเชิงอุปนัย

